

כשרון ספרותי

לידד אמור להתאפק

לא נעים ביותר לספל בנושא זה ולא בלב קל עושה אני זאת. אלא, שתופעה זו הוסכת להיות שכחה מדי בעיר. אמרות רבות יוצאות עם ילדיהן לטיל. ביחוד לאחר ימים גשומים. בש"ך רות ובגנים הצבוריים משתעשעות הן אתם. יש הדולקות אחריהם למען הא"כילם פרוסת לחם (בננה אין לראות היום) ויש המעסיקות אותם כדברים של מה בכך.

והנה, לאחר כל זאת הילד צריך (תסלחו לי) לעשות את צרכיו. ואם הדבר הוא בגן צבורי או בשדרה — הרי זו מחצית הצרה.

אולם, באותו יום הלכה האם עם ילדה ברח' אלנבי הסואן, לפתע, נצער הילד. האם הפשיטתו והילד עשה מה שעשה. לאחר זאת המשיכו בדרכם שמי חים ושבועי רצון. עוברים ושבים חלפו על פניהם — ושחקו. אינו יודע מדוע. יתכן שהם עושים, בדיוק כך, עם ילדיהם גם.

חיילים מחוץ לתור

אחת מוכויות החיילים היא הכניסה לאוטיבוס מחוץ לתור. החיילים — זמנם אף להם וחבל לאבד דקה. אולם מה עושים כאשר המדובר הוא באוטר בוס המסיע רק חיילים?

עמדו חיילים וחכו לאחת המכוניות הנוסעות למחנה צבאי. הנוסעים — כר לם חיילים. המכונית בנושה לבוא ורא שונים נעמדו בתור. הרגעים חלפו. החיילים התברו והתור הולך וגדל, אולם דא עקא, אחריהם נהיו ראשונים ורא שונים אחרונים. התברר כי אותם המאחרים החלו מוצאים להם מכרים מבין המקדימים וסופם שנעמדו ראשונים. מרגע לרגע מתרבים "חכמים" שכאלה והתור הולך ומשנה פניו.

רגנו אותם ההגונים שעמדו בתור כיאות, וכשהגיע שוב "חכם" מאותה עדת "חכמים", שבקש להסתגן לראשית התור. פנה אליו אחד מהחיילים המחיים זה שעה ארוכה:

"שמע חבר! תואיל לומר לי! האם אתה מחפש פה את התור לחיילים!"

ענווה נודמן לי לשהות קמעה ב"כסית" באחד הערים האחרונים. שני סופרים צעירים, שישבו לידי, התחכחו על סר פרוסי, מן המפורסמים.

אמר האחד: "שמע, א' אינו מוצא חן בעיני הפרסומת שהוא עושה לעצי מו בזמן האחרון עוברת כל גבול".

ענה השני: "אל תגוים. זוהי בעי צם פרסומת חדיפעמית בקשר לספרו העומד להופיע בשבועות הקרובים. דוקא עליו יכול אני לומר, כי ענו גדול הוא האיש".

ענה הראשון: "כן, הוא ענו. בד יוק כמו אותו הענו שכתב על דלת ביתו: פה גר הענו הגדול".

אשף

מעבר לים הגיעה הידיעה שדניאל פרסקי, הפליטוניסטן והאסיאיסטן העב"ר, זכה בפרס "לואי למד" עבור ספרו "עברי אנכי", שהופיע כזכור בניו יורק בשנת תש"ח. בסופו אנו שידיעה זו תשמח את כל חובבי ציון בתפוצות הגולה ואת אורחי המדינה שלנו הישר בים בגבולותיה. פרסקי זכור לנו מן השנים שעשה בתוכנו. הוא יחיד במינו. אפיו אינו חקיני ואינו מזיגה. הוא הוא. עמוק וקל כאחד, תמיד שגון ומזהיר. אדון לסגנונו, עבד למחשבותיו, שכולן קודש לעמו ולאנושות.

ולא עייפתי, ותארתי את הגיבור, ימי ילדותי, סביבתו ומשפחתו. הגיבור הת"ב, עזב את בית הספר והיה צריך לצאת למסעו הראשון. מסע מענין מאד, בו צריך הייתי להכניס את כל מה שידעתי וכל מה שנראה לי על הרפתקאות ומאורעות. ומה עושה הגיבור שלי? מתחיל בקטטה יום לפני היציאה ו...נרצח. על כל הגיבורים בכל הר"ר מניס שקראתי עברו נסיונות דומים: — התכחשו, לחמו, נפצעו ותמיד נרצחו. והשלומיאל שלי עמד ונהרג כבר בקטטה הראשונה, והנה תם ספורי.

הספדי עליו היה גדול, לא יכלתי להתנחם. עברו ימים רבים עד ששכחתי את אשר עולל לי והחלטתי לכתוב ספר על נושא אחר.

החלטתי לכתוב על נער יפה, תעלור ליו וחיי. להכניס לתוך הספר תאור של כל האהבות שלי והאהבות אשר סופר לי עליהן מפי חברי ויודי, להכניס, כמובן, שינויים לפי התוכן והי מצב, להרחיב ולהאדיר. בקיצור רעיונות נפלאים, וכמובן, בסגנון מעולה. הספר צריך היה להשתרע על מאות עמודים.

אחרי הכנות מרובות ישבתי לכתוב. במשך שלושה ימים לא הנחתי את העט. שריי היד נתיגעו עד מאוד. לא יכלתי להזיז אצבע. תארתי את הורי הגיבור שלי, את הסביבה בה נולד, את הסביבה בה גדל, אך עשיתי שטות גדולה. הבחירה לא היתה בסדר. אביו היה אותו רודף הרפתקאות, שנפטר בגיל צעיר והשאיר תכרה הרה ללא חופה וקידושין. מתארים אתם לכם את הפרובלימות שהתעוררו, את הקשיים בהם נולד. על כל המכשולים האלה עברתי בהצלחה יוצאת מגדר הרגיל.

מובטחני, שאפילו טולסטוי הזקן היה מתפעל מספורי אילו הבין עברתי. אך מה עושה בריון זה? בן לאב של מיאל? בגיל של שש הוא מקבל מחלת אבעבועות ומשחית את כל פרצופו ונחלש במידה כזאת, שנוקק להמצא בבית חולים במשך כל ימי חייו.

דכאון עצום השתרר עלי. כמה ימים ישבתי ולא יצאתי מפתח הבית. איזה חוסר מזל! מדוע נקטפים כל גיבורי באינם? מיאנתי הנחם.

כשבוע לאחר שהכנסתי את גיבור האבכים שלי לבית החולים הלכתי לבקר את רחל. מצב רוחי היה כמובן ירוד. מאד ירוד. רחל היתה סימפטית. ישבנו על הספה ויצאתי להוציא הגה מפי. אט אט התחילה ידי מלטפת את יד הנערה. עולה ויורדת. גם הלב החל דופק בקצב מוגבר יותר. היא התקרבה אלי, כולה דרוכה. לפתע מבלי להרגיש נצמדו שפתינו. סוף סוף, גנחה רחל ונלחצה לגופי. רחל אהבתני! אמרתי ולא הוספתי. מבט רך מלא עדנה וכעין שביב נצחון פרץ מעיניה. יותר לא דברתי באותו ערב.

כעבור שבועים נישאנו. זכר הגיבורים שלי חלף מראשי. היא השכיחה אותם. אם יודמן לכם לבקר פעם בבי"ת, ואנו מקבלים אורחים יפה מאד, תראו אותי ויחל לי על הכורסה בנור חיות רבה ויחל מספרת. אלהים, כמה יפה היא מספרת...

טיילנו כשעתים ואני דיברתי ודיברתי. היה נחמד ומענין. היא הלכה לצד קצת צמודה, קצת רחוקה. ואני סיפרתי וסיפרתי. משהו מוזר הבריק לפתע בעיניה. הרבר לא הפריע אותי, מנוסה אני בנשים. המשכתי לספר. כנראה שהיתה נתונה לשכרון חושים ולשכרון עיני.

מדוע אינך כותב רומן גדול? פני תה אלי פתאום בת לחייתי. הרי יכולת לכתוב ספר שמן כזה! המרחק שנס' תמן בין ידיה היה משביע אפילו את רצונו של בעל האגדה לבית פורסייט. בשעה מאוחרת נפרדנו. היא הודתה לי על הערב הנפלא. לאה ידעה כיצד להקשיב. עוד יותר ידעה לברר את הבר מן התבן.

כעבור יומים ישבתי בחדרה של רחל. רחל היתה חמודה. היה לה גוף אלוהי. היא שכבה על הספה לידי. מביט הייתי בה ומדבר. יש לי הרבה מה לספר. היא התקרבה אלי קמעה, ריסים ארוכים היו מורדים על עיניה נפלאות. הגוף היה תאווה לעינים. היא לבשה אתה מאותו השמלות המודרניות, שמי לה שמחשופה גדול וצווארונה ירוד מהכתפיים ונאחו על בלימה. עיני נערו צות היו בבלימה. לבי דפק בקצב מוגבר, אך הוספתי לספר, ישבתי וסי' פרתי. אחותי בידה, גופה כמו נחשמל והיא כאילו חיכתה למשהו. כמה מענין ספורי! והמשכתי לספר. הרטט חלף. העפעפים הורמו, הריסים עלו מעלה.

מדוע אינך כותב? אמרה רחל לפתע ונעתקה קצת ממני. הרי יכולת למלא אלפי עמודים בעלילות שאתה מספר עליהן. אלפי דפים! חזרה בהדגשה.

מאוחר בערב, בגרון גיחך לגמרי עובתי את ביתה של רחל. הודיתי לה על ההקשה הנפלאה. היא רטנה משהו. כנראה היתה מושפעת מדברי, תחת קסם מלותי. נפרדנו והלכתי לדרתי כשאני ממשיך עדיין לספר לעצמי את המשך אותם הסיפורים שהעליתי בביתה של רחל.

ועל כתיבת ספר גדול רמזה לי גם נעמי. היא היתה מלאה התפעלות מכשרוני הספרותי והבטיחתיני, שבמשך שנה אוכל למלא כוונתי שלמה של ספרים שמנים וגדולים.

תחת הרושם האחד של כל מכתובי החלטתי סוף סוף לשבת ולכתוב אותו רומן גדול שהכל כה ציפו לו.

היה בדעתי לכתוב ספר הרפתקאות. לספר על אדם צעיר וחזק ועל דרכו הנפלאה רבת טלטולים ונסיונות. הרי עשו זאת הרבה מהחברים לפני ומדוע לא אוכל אף אני לעשות כן? ישבתי במשך שלושה ימים רצופים, לא נחתי

מעניין להביא כאן את דברי חברו של בעל היובל, משה פיינשטיין, סופר ומשורר מעודן, שהעברית חיה על לשונו למרות נשמו את אויר ניו יורק, ואלה דברי המשורר פיינשטיין:

"דניאל פרסקי שלי, הקרוב כל-כך אל לבי ואל כל מהותי, חבר נעורים הוא שלי, חבר לרגש ולעבודה. הרבה השפיע עלי אהבתו הבלתי-מצויה לעב"רית; הוא העבד לעברית ידע גם לרצוץ את נפשי שלי לעברית, כשם שרצע את נפשם של רביס-רביים ממחננו.

בפרסקי נתקיים: ואהב את העב"רית בכל לבבך ובכל נפשך, ובכל מאווןך, ושגנת לבניך ודיברתה בה בשבתך וביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, וכתבתה על מזוזות לבך ועל לב חבריך.

אהבה קודמת לשינון, לדיבור ולכתיבה. כתיבתו היא בפרוזה, אך בע"צם היא שירה, פרקי שיר ללשון העברית ולספר העברי. כלום אין אהר"ב זה, הלשון העברית, ראיה לזרבי שיר מאהובה בשר-ודם אשר בשיריו של פרסקי? כלום אין הנאה מאהר"ב שכוז גדולה יותר, מתמדת יותר בלתי-חולפת ובלתי-מתרופפת משל אהר"ב בנות-עפר?

פרסקי הוא יותר מסופר ומשורר. הוא סמל, סמל האהבה לעברית. בתור סמל היתה השפעתו גדולה במחננו העברי הקטן. כי מה בעצם גדולתו של סופר אם לא כוח השפעתו על החיים? בנות אין סופר אשר ידמה לו ואשר יערוך לו אצלנו. פרסקי יודע להעלות בעטו גם ממסתרי הנפש הסובלת. הוא אוהב את החיים אהבת עברי וירא מפני המוות יראת עברי. גילוי לב שבפרסקי, בכמה מרשימותיו הקצרות ומפעם לפעם גם בפילטוניו, הוא מפ"ל. להתגלות שכחו זוכים רק בעלי עוז נפש, שאינם מתפעלים כמה שיאמרו אחרים."